

| <b>Modül (öneri) No</b>               | 371                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |            |          |   |  |   |    |   |   |
|---------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|----------|---|--|---|----|---|---|
| <b>Öğrenme Alanı (Temel konu)</b>     | İstibdat ve Meşrutiyet                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |            |          |   |  |   |    |   |   |
| <b>Modül (Alt konu)</b>               | İstibdat ve Meşrutiyet Arasındaki İlişki                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |            |          |   |  |   |    |   |   |
| <b>Amaçlar</b>                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>• İstibdat ve meşrutiyeti tanımlar,</li> <li>• Meşrutiyetin şer'î kaynaklarını öğrenir,</li> <li>• İstibdat ve meşrutiyetin insan ve toplum üzerindeki etkilerini açıklar,</li> <li>• Demokratik bir yönetim nasıl bir insan modelini doğuracağını kavrar.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |            |          |   |  |   |    |   |   |
| <b>Süre</b>                           | 40 dk.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |            |          |   |  |   |    |   |   |
| <b>Seviye</b>                         | Seviye-3                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |            |          |   |  |   |    |   |   |
| <b>Yöntem ve Teknik-Etkinlik</b>      | Bu derste maddeleme ve beyin fırtınası teknikleri kullanılır.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |            |          |   |  |   |    |   |   |
| <b>Materyal ve Teknoloji</b>          | Sınıf veya yazı tahtası.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |            |          |   |  |   |    |   |   |
| <b>İşleniş/Öğrenme-öğretme süreci</b> | <p><b>Beyin Fırtınası Tekniği</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• İstibdat ve Meşrutiyet deyince aklımıza neler geliyor?</li> </ul> <p><b>Maddeleme</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Metin öğrencilere dağıtılır. Bir grup istibdadın özelliklerini diğer grup meşrutiyetin özelliklerini maddeler.</li> <li>• Oluşturulan maddeler tabloya aktarılır.</li> </ul> <table border="1"> <thead> <tr> <th>MEŞRUTİYET</th><th>İSTİBDAT</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>.</td><td></td></tr> <tr> <td>.</td><td>..</td></tr> <tr> <td>.</td><td>.</td></tr> </tbody> </table> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Yazılan her madde, o maddeyi yazan öğrenci tarafından izah edilir. Eksik kalan yerler arkadaşları tarafından tamamlanır. En sonunda noksan kalan yerler öğretmen tarafından tamamlanır.</li> </ul> | MEŞRUTİYET | İSTİBDAT | . |  | . | .. | . | . |
| MEŞRUTİYET                            | İSTİBDAT                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |            |          |   |  |   |    |   |   |
| .                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |            |          |   |  |   |    |   |   |
| .                                     | ..                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |            |          |   |  |   |    |   |   |
| .                                     | .                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |            |          |   |  |   |    |   |   |
| <b>Ölçme ve Değerlendirme</b>         | <ul style="list-style-type: none"> <li>• İstibdat ve Demokrasiye günlük hayattan örnekler verilmesi istenir.</li> <li>• İstibdat ve Meşrutiyetin/Demokrasinin farklılıklarını açıklamaları istenir.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |            |          |   |  |   |    |   |   |
| <b>İlişkili metinler</b>              | <p style="text-align: center;">بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ<sup>1</sup></p> <p>Suâl: “İstibdat nedir; Meşrutiyet nedir?”<br/> Cevap: İstibdat tahakkümdür, muamele-i keyfiyedir, kuvvete istinad ile cebirdir, rey-i vâhiddir, sû-i istimalâta gayet müsait bir zemindir, zulmün temelidir, insaniyetin mâhîsidir. Sefalet derelerinin esfel-i sâfilînine insanı tekerlendiren ve âlem-i</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |            |          |   |  |   |    |   |   |

<sup>1</sup> Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

## İslâmiyeti

zillet ve sefaletle düşürttüren ve ağraz ve husumeti uyandıran ve İslâmiyeti zehirlendiren, hatta her şeye sirayetle zehrini atan, o derece ihtilâfâtı beyne'l-İslâm îkâ edip, Mu'tezile, Cebriye, Mürcie gibi dalâlet fırkalarını tevliid eden, istibdattır. Evet, taklidin pederi ve istibdad-ı siyasînin veledi olan istibdad-ı ilmîdir ki, Cebriye, Râfiziye, Mu'tezile gibi İslâmiyeti müşevveş eden fırkaları tevliid etmiştir.

Suâl: "İstibdat bu derece bir semm-i kâtil olduğunu bilmezdik. Lehülhamd, parçalandı. Onu esasıyla tedavi edecek olan tiryak-ı Meşrutiyeti bize tarif et."

Cevap: Bazı memurların ef'ali, adem-i ülfetten dolayı size yanlış ders gösterdiği ve şiddetten neş'et eden müşevveşiyetle hâl-i hazırdan fehmettiğiniz Meşrutiyeti tefsir etmeyeceğim. Belki hükûmetin hedef-i maksadı olan Meşrutiyet-i meşruayı beyan edeceğim.

İşte, Meşrutiyet <sup>۱</sup>وَأَمْرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ<sup>۲</sup> ayet-i kerîmelerinin tecellîsidir ve meşveret-i şer'iyedir. O vücud-u nurânînin kuvvete bedel, hayatı haktır, kalbi marifettir, lisanı muhabbettir, akli kanundur, şahıs değildir.

Evet, Meşrutiyet hâkimiyet-i millettir; siz dahi hâkim oldunuz. Umum akvamin sebep-i saadetidir; siz de saadete gideceksiniz. Bütün eşvak ve hissiyat-ı âliye uyandırır. Uyku bes! Siz de uyanınız. İnsanı hayvanlıktan kurtarır; siz de tam insan olunuz. İslâmiyetin bahtını, Asya'nın tâliini açacaktır. Size müjde. Bizim devleti ömr-ü ebediye mazhar eder. Milletin bekasıyla ibkâ edecek; siz daha me'yus olmayınız. Bir ince tel gibi her tarafa hevâ ve hevesin tehyici ile çevrilmeye müstaid olan rey-i vâhid-i istibdadı lâyetezelzel bir demir direk gibi, lâyetefellel bir elmas kılıç gibi olan efkâr-ı âmmeye tebdil eder; siz de sefine-i Nuh gibi emniyet ediniz. Herkesi bir padişah hükmüne getiriyor; siz de hürriyetperverlikle padişah olmaya gayret ediniz. Esas-ı insaniyet olan cüz'-ü ihtiyarı temin eder, âzâd eder; siz de câmid olmaya razı olmayınız. Üç yüz milyondan ziyade ehl-i İslâm'ı bir aşiret gibi birbirine rabteder; siz de o rabıtayı muhafaza ediniz. Zira meşveret perdeyi attı; milliyet göründü, harekete geldi.

Milliyet içinde İslâmiyet ışımlandı, ihtizaza geldi. Zira milliyetimizin ruhu İslâmiyettir; hakikî ve nisbî ve izafiden mürekkeptir. Başka millete benzemiyoruz.

(Eski Said Dönemi Eserleri, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul-2020, s. 159-161)

\*\*\*

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ<sup>۴</sup>  
وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ<sup>۵</sup>

<sup>2</sup> Ve işlerde onlarla istişare et (Âl-i İmran Suresi: 159)

<sup>3</sup> Onların aralarındaki işleri istişare ile (Şûrâ Suresi: 38)

<sup>4</sup> Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın (Bakara Suresi: 32.)

<sup>5</sup> Duaları şu sözlerle sona erer: "Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur" (Yunus Suresi: 10.)

